

European Digital Media Observatory

ΜΕΓΑΛΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΚΑΚΟΒΟΥΛΗΣ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΛΗΜΜΥΡΕΣ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ ΣΗΜΕΙΩΝΕΤΑΙ ΤΟΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟ

Μηνιαία αναφορά #42 - δίκτυο ελέγχου γεγονότων του EDMO

Δημοσιεύτηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2024

ΔΙΠΛΑΣΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΑΚΟΒΟΥΛΗΣ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΣΤΗΝ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

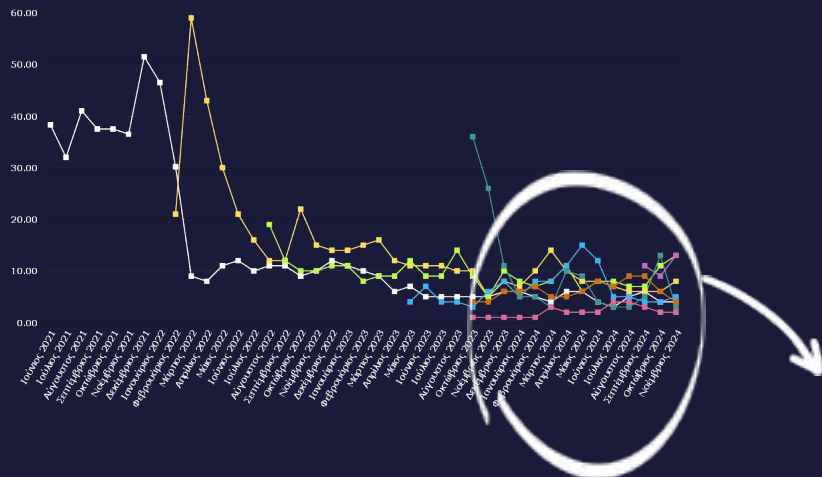
Οι 34 οργανισμοί-μέλη* του δικτύου ελέγχου γεγονότων του EDMO, οι οποίοι συνεισέφεραν στοιχεία για την εν λόγω αναφορά, δημοσίευσαν συνολικά 1,781 άρθρα fact-checking μέσα στον Νοέμβριο του 2024. Από αυτά τα άρθρα, 230 (13%) παραπληροφόρηση που σχετίζεται με την κλιματική αλλαγή, 229 (13%) παραπληροφόρηση που σχετίζεται με τις προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ, 139 (8%) παραπληροφόρηση σχετικά με τον πόλεμο στην Ουκρανία, 83 (5%) αφορούσαν παραπληροφόρηση σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση, 69 (4%) παραπληροφόρηση που αφορούσε την COVID-19, 68 (4%) παραπληροφόρηση σχετικά με θέματα μετανάστευσης, 53 (3%) παραπληροφόρηση σχετικά με την κρίση στην Μέση Ανατολή και 41 (2%) παραπληροφόρηση κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας και θεμάτων που αφορούσαν έμφυλα ζητήματα.

Το κύριο θέμα στο οποίο εστίασαν αφηγήματα κακόβουλης παραπληροφόρησης τον Νοέμβριο ήταν οι καταστροφικές πλημμύρες που έπληξαν τη νότια Ισπανία, συμβάλλοντας εν μέρει στην αύξηση της παραπληροφόρησης για το κλίμα, η οποία σχεδόν διπλασιάστηκε σε δύο μήνες, αυξημένη από 7% τον Σεπτέμβριο σε 13% τον Νοέμβριο. Η παραπληροφόρηση για τις προεδρικές εκλογές των ΗΠΑ αυξήθηκε επίσης ελαφρώς, όπως και το ποσοστό των ψευδών ειδήσεων για τον πόλεμο στην Ουκρανία και την ΕΕ.

Η παραπληροφόρηση για τον πόλεμο στη Μέση Ανατολή, που ήταν ένα από τα βασικά θέματα στα οποία εστίασαν αφηγήματα κακόβουλης παραπληροφόρησης τον Οκτώβριο, μειώθηκε στο 3% από το 13% τον Οκτώβριο. Το ποσοστό κακόβουλης παραπληροφόρησης σε άλλα θέματα που παρατηρούνται από το EDMO παρέμεινε σταθερό ή μειώθηκε, όπως στην περίπτωση των αβάσιμων ισχυρισμών περί μετανάστευσης, της COVID-19 και των ζητημάτων που αφορούν την ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα και έμφυλα ζητήματα.

**Οργανισμοί ελέγχου γεγονότων που συνεισέφεραν σε αυτή την αναφορά: 15min, AFP, APA, Correctiv, Delfi, Demagog.cz, Demagog.pl, Demagog.sk, DPA, Eesti Päevaleht, EFE Verifica, Ellinika Hoaxes, Fact Check Cyprus, Factcheck Vlaanderen, Fatico, FactReview, Faktisk, Funky, Greece Fact Check, Källkritikbyrå, InfoVeritas, Lakmusz, Logically Facts, Maldita, Newtral, Oštro, PagellaPolitica/Facta, Polígrafo, Pravda, Re:Baltica, The Journal Fact-Check, TjekDet, VerificaRTVE, Verificat*

% ποσοστό παραπληροφόρησης από το σύνολο που σχετίζεται με τα εξής θέματα

COVID-19

Ευρωπαϊκή Ένωση

Σύγκρουση Ισραήλ-Χαμάς

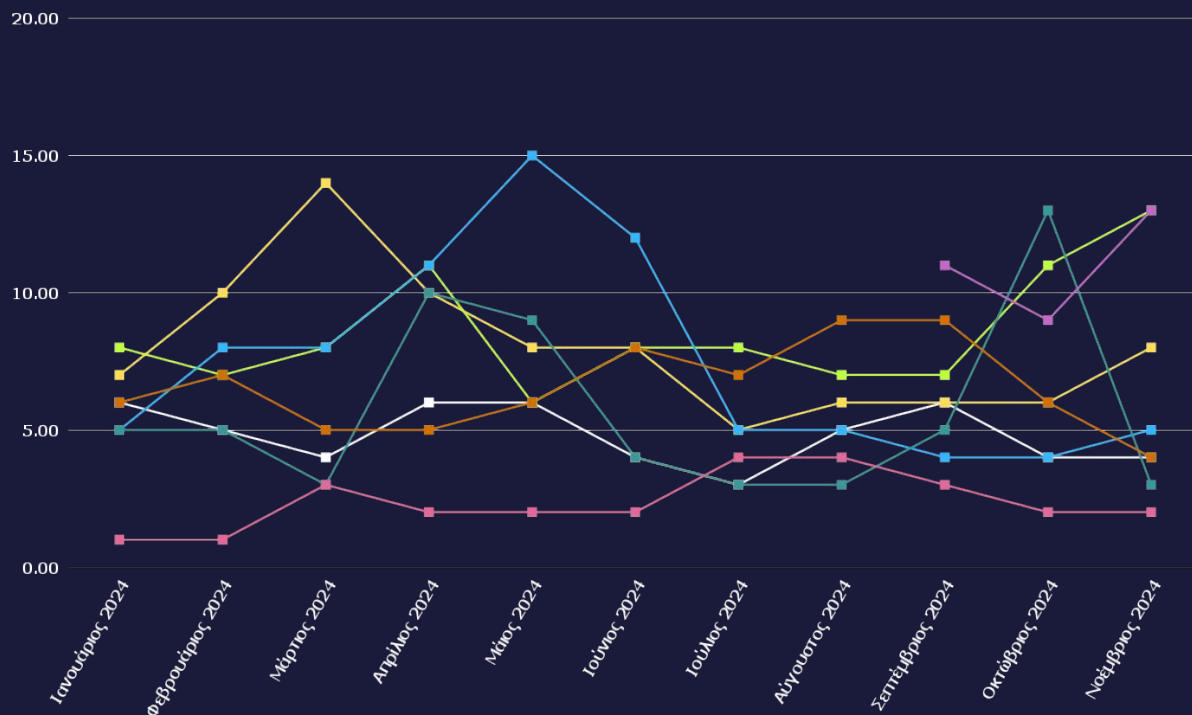
LGBTQ+

Ουκρανία

Κλιματική αλλαγή

Μεταναστευτικό

Αμερικανικές εκλογές

ΚΑΚΟΒΟΥΛΗ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΕΣ ΠΛΗΜΜΥΡΕΣ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ

Τα αφηγήματα κακόβουλης παραπληροφόρησης σχετικά με τις καταστροφικές ξαφνικές πλημμύρες που έπληξαν τη νότια Ισπανία στα τέλη Οκτωβρίου, τα οποία κυκλοφορούσαν και τον προηγούμενο μήνα και εξετάστηκαν στην προηγούμενη αναφορά, συνεχίζουν να κυκλοφορούν και να αυξάνουν τον αντίκτυπο τους σε όλη την ΕΕ. Συγκεκριμένα, μέλη του δικτύου fact-checking του EDMO στις περισσότερες χώρες της ΕΕ, εντόπισαν ψευδείς ισχυρισμούς οι υποστήριζαν ότι η καταιγίδα δημιουργήθηκε από ανθρώπινες παρεμβάσεις μέσω υποτιθέμενων γεωμηχανικών τεχνικών ή προκαλούνταν σκόπιμα με την καταστροφή των φραγμάτων στην περιοχή της Βαλένθια.

Αυτές οι θεωρίες συνωμοσίας υποστηρίζουν ότι το κύμα καταστροφών και θανάτων που έπληξε την Ισπανία προκλήθηκε σκόπιμα μέσω κεραιών, μυστηριωδών πλοίων τα οποία υποτίθεται πως προκάλεσαν καταιγίδες με τεχνολογίες HAARP, αεροσκαφών που ψεκάζουν την ατμόσφαιρα για ημέρες και την κατεδάφιση των φραγμάτων που προωθούνταν από την κυβέρνηση και την ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατηγορήθηκε επίσης ότι αρνήθηκε να τηρήσει λεπτό σιγή για τα θύματα. Σε άλλες περιπτώσεις, αυτές οι ψευδείς ιστορίες συνδέονταν με υποτιθέμενες «μετεωρολογικές επιθέσεις», τιμωρία για την άσκηση κριτικής στο Ισραήλ ή σχέδια ανασχεδιασμού πόλεων. Επίσης, όταν διαψεύστηκαν επισήμως υπερβολικές αναφορές για τους αριθμούς των νεκρών, αυτές οι αναφορές μετατράπηκαν σε θεωρίες συνωμοσίας περί απόκρυψης των πραγματικών αριθμών των νεκρών από τις αρχές.

Πιο αληθοφανείς ψευδείς ισχυρισμοί προσπάθησαν επίσης να κατηγορήσουν θεσμούς, πολιτικούς ή επιστημονικούς, για την καταστροφή, ισχυριζόμενοι την ανεπάρκειά τους. Αν και η τοπική κυβέρνηση έχει πράγματι κατηγορηθεί ότι δεν αντέδρασε έγκαιρα στην κρίση, αποδεδειγμένα ψευδείς ισχυρισμοί κατηγορήσαν την ισπανική μετεωρολογική υπηρεσία ότι δεν κατανόησε τη σοβαρότητα του φαινομένου, ενώ κρατικές υπηρεσίες γειτονικών χωρών υποτίθεται ότι την είχαν αντιληφθεί (αυτός ο συγκεκριμένος ψευδής ισχυρισμός εμφανίστηκε και σε εφημερίδες). Ταυτόχρονα τα ίδια δημοσιεύματα κατηγορήσαν την κυβέρνηση ότι δεν είχε ιδέα πώς να ανταποκριθεί στην έκτακτη ανάγκη. Ο Ερυθρός Σταυρός και άλλες ανθρωπιστικές οργανώσεις στοχοποιήθηκαν από ψευδείς ισχυρισμούς οι οποίοι έκαναν λόγο για παρεμπόδιση άφιξης βοήθειας στις πληγείσες περιοχές ή ότι αυτή η βοήθεια διοχετεύονταν προς μετανάστες, οι οποίοι υποτίθεται ότι εκμεταλλεύτηκαν την καταστροφή. Τέτοιου είδους αβάσιμοι ισχυρισμοί απέκτησαν εκατομμύρια προβολές στο TikTok χωρίς να ληφθεί δράση από την πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης.

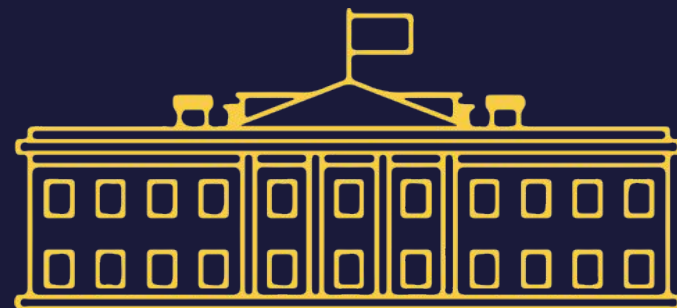
Η προσοχή που δημιουργήθηκε από την κατάσταση στην Ισπανία αξιοποιήθηκε επίσης για να αναβιώσουν συνήθεις θεωρίες συνωμοσίας σχετικά με την χειραγώγηση του καιρού ή ψευδείς ισχυρισμοί που έκαναν λόγο για την αναποτελεσματικότητα και τον παραλογισμό των δράσεων κατά της κλιματικής αλλαγής. Επίσης τα ίδια αφηγήματα ανέφεραν ότι όλο και περισσότερες χώρες αποσύρουν τη στήριξή τους στους κοινούς κλιματικούς στόχους.

ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΠΡΟΕΔΡΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΙΣ ΗΠΑ

Παρά το γεγονός ότι ο ρεπουμπλικανός υποψήφιος, Ντόναλντ Τραμπ, κέρδισε ξεκάθαρα τις προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ, ψευδείς ισχυρισμοί που κυκλοφόρησαν στην ΕΕ υποστήριξαν ότι οι Δημοκρατικοί εξαπάτησαν και διέπραξαν εκλογική νοθεία, κερδίζοντας μόνο σε Πολιτείες όπου δεν απαιτούνταν ταυτότητα για την ψήφο. Τα σχετικά αφηγήματα παραπληροφόρησης ανέφεραν επίσης ότι η νίκη του Τραμπ είχε άμεσα αποτελέσματα στις τρέχουσες πολεμικές συγκρούσεις ανά τον κόσμο.

Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας για τις εκλογές του 2024 στις ΗΠΑ, η παραπληροφόρηση επικεντρώθηκε στην υπονόμευση της δημόσιας εικόνας των υποψηφίων (ιδιαίτερα των Δημοκρατικών), ενώ τις τελευταίες εβδομάδες πριν την ψήφο οι αβάσιμοι ισχυρισμοί περί εκλογικής νοθείας πολλαπλασιάστηκαν. Δεδομένου ότι τα αποτελέσματα της ψήφου ήταν ξεκάθαρα, και οι υπεύθυνοι για την πλειονότητα των ψευδών πληροφοριών που κυκλοφόρησαν ήταν αυτή τη φορά οι νικητές, οι κατηγορίες για νοθεία είχαν μικρότερο αντίκτυπο σε σχέση με το 2020. Ωστόσο, η κυκλοφορία τους δεν σταμάτησε, καθώς τροφοδοτήθηκε από την αδράνεια των έντονων εκστρατειών παραπληροφόρησης των τελευταίων ετών.

ΨΕΥΔΕΙΣ ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΙ ΣΤΟΧΕΥΟΥΝ ΣΕ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΤΟΥΣ ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΛΙΜΑΚΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

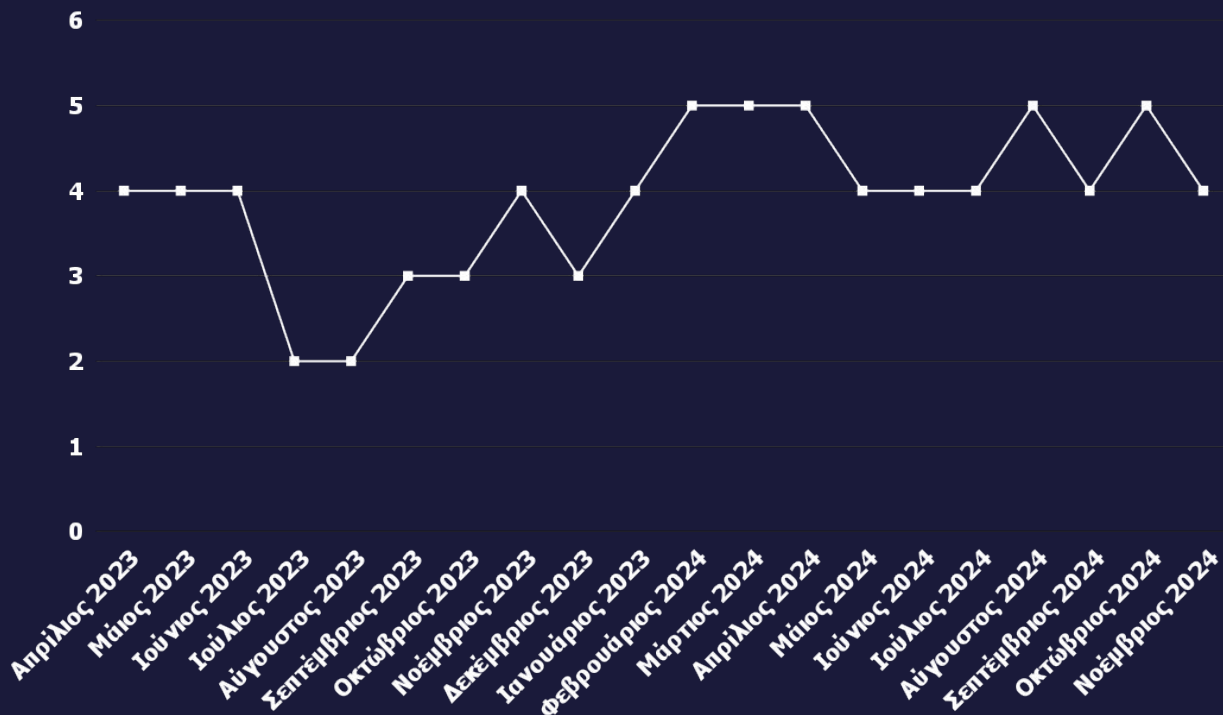
Μετά την απόφαση της αμερικανικής κυβέρνησης να επιτρέψει στην Ουκρανία τη χρήση πυραύλων μακράς εμβέλειας κατά στρατιωτικών στόχων σε ρωσικό έδαφος, κυκλοφόρησε μεγάλος αριθμός ψευδών ισχυρισμών σε διάφορες χώρες της ΕΕ που υπονοούσαν την κλιμάκωση της σύγκρουσης και έναν επικείμενο παγκόσμιο πόλεμο. Αβάσιμοι ισχυρισμοί ανέφεραν ότι η ρωσική τηλεόραση απειλήσε ευρωπαϊκές και ουκρανικές πόλεις με πυρηνικές επιθέσεις, ότι η Γερμανία έκλεισε τον εναέριο χώρο της, ότι ο Τραμπ προειδοποίησε για έναν συνεχιζόμενο Γ' Παγκόσμιο Πόλεμο, ενώ υποτίθεται ότι οι πρεσβείες των ΗΠΑ εγκατέλειψαν τη Λιθουανία, η οποία, σύμφωνα με ψευδείς ισχυρισμούς, ετοιμάζεται για πόλεμο. Ένας ψεύτικος χάρτης με υποτιθέμενους ρωσικούς στόχους σε ευρωπαϊκές βάσεις του ΝΑΤΟ εντοπίστηκε σε πολλές χώρες της ΕΕ.

Το ίδιο το ΝΑΤΟ κατηγορήθηκε μέσω παραπληροφόρησης ότι σχεδιάζει προληπτικά πλήγματα κατά της Ρωσίας, ενώ κυκλοφόρησε και ο ισχυρισμός ότι στρατιώτες των ΗΠΑ και του Ηνωμένου Βασιλείου ήδη πεθαίνουν σε ουκρανικό έδαφος. Οι σχετικοί ψευδείς ισχυρισμοί παρουσιάζουν ένα κλίμα έντασης, με απειλές πολέμου και μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας, ενώ η ΕΕ υποτίθεται ότι επευφημεί την κλιμάκωση. Η ρωσική προπαγάνδα συνεχίζει να κυκλοφορεί, συχνά αναδημοσιευόμενη από Ευρωπαίους πολιτικούς.

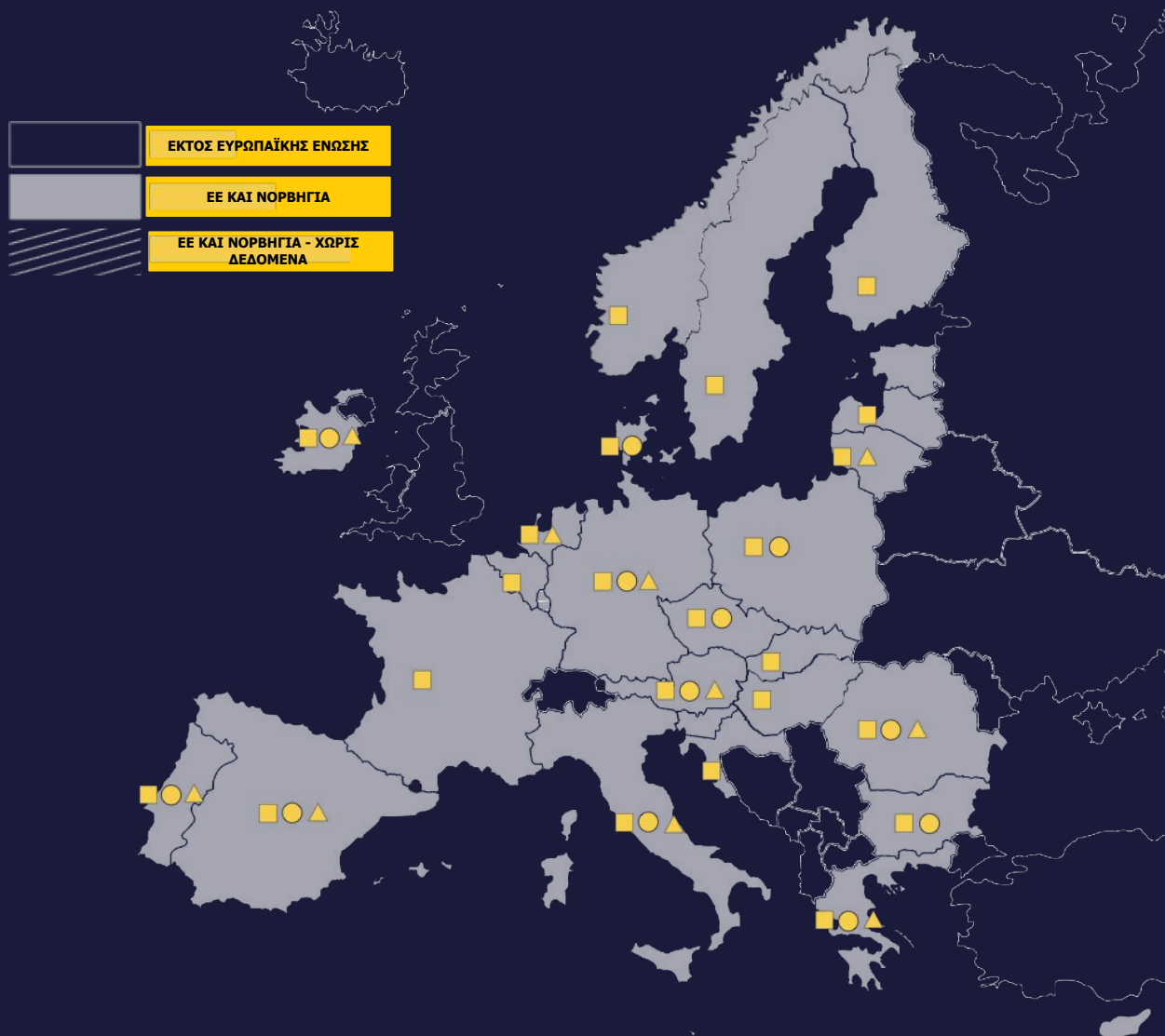
ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΜΕ ΧΡΗΣΗ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟΥ ΤΕΧΝΗΤΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ

Το ποσοστό παραπληροφόρησης με χρήση υλικού που δημιουργήθηκε με λογισμικό ΑΙ μειώθηκε ελάχιστα τον Νοέμβριο. Από τα 1,781 άρθρα fact-checking τα 66 περιλάμβαναν εξέταση θεμάτων με χρήση αυτής της τεχνικής για διασπορά κακόβουλης παραπληροφόρησης. Αυτό αντιστοιχεί στο 4% του συνόλου, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 5% τον Οκτώβριο.

Οι ψευδείς ιστορίες με χρήση ΑΙ περιλάμβαναν κυρίως εικόνες, όπως μια υποτιθέμενη φωτογραφία που δείχνει τον Αμερικανό μποξέρ Μάικ Τάισον με μια παλαιστινιακή σημαία στους ώμους του. Μια ακόμα χαρακτηριστική περίπτωση ήταν η παρουσίαση της τραγουδίστριας Τζένιφερ Λόπεζ σε φωτογραφία με άτομο που έχει καταδικαστεί για σεξουαλική κακοποίηση μετά την υποστήριξη της στην προεκλογική καμπάνια των Δημοκρατικών. Άλλες περιπτώσεις αφορούσαν μικρότερα ζητήματα, όπως παρουσίαση διατηρητέων σπιτιών ως πραγματικά ή προσπάθειες διάσωσης πολικών αρκούδων.

ΟΙ 4 ΨΕΥΔΕΙΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΙΟ ΕΥΡΕΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟ, ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΗΤΑΝ:

- Θεωρίες συνωμοσίας παρουσίασαν τις πλημμύρες στην Ισπανία ως αποτέλεσμα καταστροφών σε φράγματα, χρήση τεχνολογίας HAARP και σποράς συννέφων
- Το Κρεμλίνο δημοσίευσε χάρτη του NATO με εγκαταστάσεις του στην Ευρώπη στις οποίες σκοπεύει να επιτεθεί
- ▲ Ο Ίλον Μάσκ πρόσφερε 3 δισεκατομμύρια δολάρια για να αγοράσει το CNN

ΟΙ ΠΙΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η Ιταλία θα αποσυρθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Αεροσκάφος το οποίο μετέφερε πυρομαχικά προσέκρουσε κοντά στο αεροδρόμιο του Vilnius

Σύμφωνα με τον επικεφαλής της Λουθηρανικής Εκκλησίας της Λετονίας, οι πολίτες που διοικούνται από Δημοκρατικούς στις ΗΠΑ συζητούν το ενδεχόμενο "έκτρωσης μετά την γέννα"

Στην Πορτογαλία απαγορεύτηκαν οι σκύλοι σε "πράσινους χώρους" γιατί τους φοβούνται οι μετανάστες

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Οι πληροφορίες που περιέχονται σε αυτή την αναφορά συλλέχθηκαν μέσω ερωτηματολογίου το οποίο στάλθηκε στους οργανισμούς ελέγχου γεγονότων οι οποίοι είναι μέλη του δικτύου ελέγχου γεγονότων του EDMO (<https://edmo.eu/fact-checking-community/>).

Περίοδος αναφοράς: 1-30 Νοεμβρίου 2024. Αριθμός απαντήσεων: 34.

Βασικοί ελεγκτές της αναφοράς: Tommaso Canetta και Enzo Panizio, Pagella Politica/Facta.

Για περισσότερες πληροφορίες: t.canetta@pagellapolitica.it.

Το EDMO έχει λάβει χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση υπό τον αριθμό συμβολαίου: LC-01935415